

El turisme rural

Mentres molta gent opta, a l'hora de fer vacances, per les platges atapeïdes, d'altres descobreixen una nova forma de turisme, que pot tenir repercussions econòmiques interessants: el rural.

ER. ALIENA - A. SÁNCHEZ
 El nou turisme rural és un fenomen molt desenvolupat en uns altres països europeus, però resulta quasi desconegut al nostre. Així, a França podem trobar més de cent zones d'aquest tipus funcionant simultàniament i al sud d'Itàlia hi ha en marxa un projecte per a recuperar i utilitzar turísticament més de 100.000 cases barroques. Ací, per contra, estem encetant pràcticament aquest camí, i ens trobem amb la il·lògica situació de tenir més facilitats per a estiujar en un poblet dels Alps, per exemple, que no en un altre de la nostra muntanya, on, en molts casos, no trobaríem ni residència adient, ni, òbviament, una mínima animació socio-cultural.

A l'Estat espanyol, la preocupació pel desenvolupament del turisme rural està estenent-se i ja presenta alguns exemples significatius. La celebració, per l'octubre passat, a Madrid, del XII Congrés del Bureau International du Tourisme Social on, entre altres experiències, es van presentar els primers resultats del Programa d'Investigació sobre Turisme Rural del CSIC, n'és una prova. El Departament d'Economia Agrària d'aquesta institució té en marxa algunes experiències comarcals de gran interès, entre les quals destaquen la de la

Vera (Extremadura) i la de Taramundi (Astúries).

Quan parlem del nou turisme rural ens referim a una experiència molt diferent de la generada per la concepció tradicional del turisme en zones interiors. En efecte, aquest turisme no és la tradicional «fugida a les muntanyes» dels habitants de les ciutats o el retorn temporal dels emigrants als orígens. El turisme rural evoluciona des d'aquesta concepció primitiva (lligada moltes vegades a l'escassetesa de recursos econòmics per a unes vacances de més volada) cap a una alternativa, encara que estacional, a la vida urbana, en base a un atractiu *per se* de les zones rurals.

Aquesta activitat es configura, doncs, no sols com una opció turística diferent (alternativa respecte al turisme convencional i massificat), sinó, també, com un element clau per a l'impuls socio-econòmic dels espais endarrerits. El turisme rural, allà on s'ha desenvolupat, s'ha configurat com a element generador de rendes complementàries, que ha suposat un estímul per a la millora de l'equipament bàsic dels nuclis afectats. És per això que (junt amb altres activitats econòmiques lligades a les potencialitats físiques i humanes dels territoris deprimits) aquesta alternativa pot contribuir a fixar la població d'algunes zones

Pot impulsar econòmicament zones endarrerides

/ M. Molines

Incideix en la restauració del patrimoni arquitectònic

rurals regressives, a millorar-ne la qualitat de vida i a envigorir-ne els recursos naturals, com també el patrimoni socio-cultural.

Junt amb el component d'actuació econòmica que implica l'opció del turisme rural, n'hi ha també d'altres i, fonamentalment, un

de cultural: la recuperació del patrimoni arquitectònic tradicional, tant en la versió d'edificis individuals (privats o públics) com respecte als conjunts. D'alguna manera, aquesta iniciativa pot tenir un efecte positiu sobre el deteriorament recent del patrimoni artístic i de l'arquitectura popular. Aquests elements es constitueixen en valors, fins i tot econòmics, fonamentals per a aquest turisme, enfront de les aberracions que la recerca del benefici ràpid ha provocat en molts dels nostres pobles.

És per això que aquest turisme ha de ser «diferent», ben allunyat del turisme de masses (les aglomeracions que reproduïxen els problemes urbans) i de les formes hoteleres habituals com a única solució

tiu: excursionisme, activitats culturals, etc. Aquestes modalitats exigeixen inversions en equipaments culturals i d'altre tipus (senderes, albergs, etc.) que fins ara no semblaven tenir relació amb el turisme.

La no-reproducció dels models turístics de les zones costaneres o d'altres zones interiors saturades resulta fonamental, per tal d'evitar els impactes negatius sobre el medi natural i sobre el patrimoni arquitectònic, valors inqüestionables a preservar (junt amb el patrimoni que suposa la pervivència de modes de vida i costums tradicionals, que no han de veure's agredits). Aquest és un dels greus perills d'aquesta alternativa, perquè és possible que la necessitat econòmica porte a un creixement descontrolat de construccions que malbarate les condicions naturals d'origen.

Cal assegurar una gestió local i comarcal dels projectes, que possibiliti un control endogen de les actuacions i dels resultats, els quals no haurien de resultar aliens a la base social on s'insereixen. En aquest sentit, sembla important el caràcter fonamentalment públic de les actuacions, per tal d'evitar-hi especulacions i apropiacions privades de beneficis col·lectius, alhora que s'impedeix que aquesta iniciativa derive, a causa dels costos, en una nova forma de turisme d'elit.

El control públic es veu afavorit per la necessitat d'acudir a fonts financeres oficials per a dur endavant aquests projectes. El suport dels migrats recursos locals per part dels poders públics és imprescindible i resulta quasi una exigència, atesa la persistent marginació a què han sotmés

el medi rural. Caldria, doncs, una via específica de finançament per als pobles o comarques que s'hi aventurassen, ja que els actuals mecanismes són absolutament escassos i no poden jugar-hi cap paper significatiu.

Al País Valencià, les experiències d'aquest nou turisme rural són pràcticament inexistentes, llevat d'algunes iniciatives individuals que no han arribat a assolir, lògicament, les característiques que ací hem referit. També hi ha hagut algun intent de recuperació de pobles abandonats, però aquesta activitat és diferent al turisme rural, perquè aquest suposa la participació dels actuals habitants. Podem afirmar, doncs, que el moviment que a nivell d'estat és encara incipient, no ha arribat a tenir entre nosaltres una plasmació concreta. Alguns casos de mancomunitats turístiques no poden considerar-se precisament capdavanters en aquesta línia, ja que, a més de ser escassament eficients, han resultat molt convencionals en la concepció turística.

Tanmateix, les característiques d'algunes comarques valencianes fan que el turisme rural pugui esdevenir un element important en el nostre panorama social i cultural, on poden jugar un triple paper. D'una banda, oferir alternatives d'un turisme diferent als habitants de les aglomeracions costaneres. De l'altra, constituir una alternativa econòmica (i integrada amb altres elements agromaders i industrials) per a comarques en clar declivi, que resulten inviables des de la base d'una agricultura de subsistència, i una població molt envellida. Així, és important que les activitats turístiques es

definesquen també en funció dels interessos d'aquestes comarques, i no sols dels seus «invasors».

Finalment, un turisme rural racional i equilibrat pot arribar a ser un element important per a consolidar un procés de recuperació i impuls del nostre patrimoni natural i cultural (edificis, arxius, costums, etc.), elements que constitueixen el principal i el més valuós actiu de moltes poblacions de l'interior valencià.

A tall d'exemple, podríem assenyalar algunes de les zones valencianes que a priori semblen millor dotades per a actuacions d'aquest tipus. Encara que, en general, la major part de l'interior muntanyenc del País Valencià presenta bones condicions per al turisme rural, comarques com ara el Racó d'Ademús, els Serrans, els Ports, certes zones de l'Alcoià i el Comtat, algunes valls pre-litorals (Vall d'Ebo, Vall de Gallinera...), i molt especialment (per les condicions físiques i la història) l'Alt Maestrat, semblen les més adients per a desenvolupar-hi experiències de nou turisme rural.

Ara bé, no basta amb la bellesa natural o les restes d'un passat esplendorós. La realització d'aquestes actuacions necessita, en primer lloc, d'una actuació col·lectiva (l'àmbit comarcal sembla el més escaient) dels municipis implicats i d'un important suport tècnic i financer per part de l'administració, atesa l'escassetat dels recursos financers i humans d'aquests espais. Només així serà possible d'ací a uns anys gaudir al País Valencià d'unes vacances alternatives, i la paraula turisme podrà tenir un significat més ric i creatiu que l'actual.

/ E. Nabàs

possible. Això implica, d'una banda, una dispersió espacial de les activitats i, de l'altra, l'impuls de formes de turisme alterna-